

Projekt z dnia 07.09.2007 r.

Rozporządzenie Ministra Finansów

z dnia2007 r.

w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych

Na podstawie art.16 ust.4 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 i Nr 169, poz. 1420 oraz z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 104, poz. 708, Nr 187, poz. 1381, Nr 170, poz. 1217, Nr 170, poz. 1218 i Nr 249, poz. 1832) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Wydatki publiczne, o których mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, klasyfikuje się według szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych, ustalonej w załączniku do rozporządzenia.

§ 2.

Szczegółową klasyfikację wydatków strukturalnych, w sposób określony rozporządzeniem, stosuje się do wydatków poniesionych od dnia 1 stycznia 2007 r., z zastrzeżeniem § 3.

§ 3.

Wydatki poniesione na programy i projekty realizowane w ramach Narodowego Planu Rozwoju, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206 z późn. zm.), klasyfikuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych (Dz. U. Nr 123, poz. 856).

§ 4.

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.¹

Minister Finansów

¹ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych (Dz. U. Nr 123, poz.856).

Uzasadnienie

I. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.) w art. 16 ust. 4 pkt 2 upoważnia Ministra Finansów do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych, mając na względzie potrzebę identyfikacji wydatków o charakterze strukturalnym, ponoszonych przez jednostki sektora finansów publicznych.

Szczegółowa klasyfikacja wydatków strukturalnych - poza klasyfikacją budżetową - stanowi dodatkową klasyfikację wydatków, pozwalającą na wyodrębnienie z ogółu wydatków jednostek sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 16 ust. 2 tej ustawy, wydatków na cele strukturalne. Zidentyfikowane wg tej klasyfikacji wydatki strukturalne ww. jednostek prezentowane są Ministerstwu Finansów, które po ich zagregowaniu oblicza poziom wielkości wydatków strukturalnych w skali kraju. Badania te są prowadzone dla celów umożliwienia Komisji Europejskiej przeprowadzenia weryfikacji *zasady dodatkowości*.

1. Klasyfikacja wydatków strukturalnych została po raz pierwszy określona przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2004 r. w *sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych* (Dz. U. Nr 285, poz. 2851) i miała zastosowanie do sporządzenia rocznego sprawozdania o wydatkach strukturalnych za rok 2005. W roku 2006, w związku ze zmianą w ustawie o finansach publicznych podstawy prawnej do wydania rozporządzenia w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych, zaistniała konieczność wydania rozporządzenia opartego na nowej podstawie prawnej. Akt prawny uwzględniający ww. zmianę - rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2006 r. w *sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych*, Dz. U. Nr 123, poz. 856 - wszedł w życie z dniem 11 lipca 2006 r. i miał zastosowanie do wydatków poniesionych od dnia 1 stycznia 2006 r. i do sporządzenia sprawozdania o wydatkach strukturalnych za 2006 rok.

Powyższe rozporządzenia obowiązywały w okresie programowania 2004-2006.

2. Na nowy okres programowania obejmujący lata 2007-2013 Unia Europejska dokonała zmiany klasyfikacji wydatków strukturalnych. Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, została wprowadzona *Klasyfikacja kategorii interwencji funduszy na lata 2007-2013*, określona w załączniku II do tego rozporządzenia. W związku z przyjęciem przez UE nowej klasyfikacji, zaistniała konieczność dostosowania do niej szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych obowiązującej w Polsce, w odniesieniu do wydatków ponoszonych w nowej perspektywie finansowej, tj. począwszy od 2007 roku.

Opracowanie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych dla potrzeb klasyfikowania wydatków krajowych po dniu 1 stycznia br. jest niezbędne, z uwagi na konieczność zapewnienia wymaganej przez Komisję Europejską kontynuacji obliczania poziomu wydatków jednostek sektora finansów publicznych na cele strukturalne w skali kraju, w kolejnych latach nowego okresu programowania.

Szczegółowa klasyfikacja wydatków strukturalnych określona w załączniku do projektu rozporządzenia została opracowana na podstawie dokumentów programowych dla okresu 2007-2013 (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 oraz sektorowe i regionalne programy operacyjne).

3. Klasyfikację wydatków strukturalnych, o której mowa w § 1 projektu rozporządzenia, ustala się według obszarów tematycznych i kategorii, zgodnie z załącznikiem do projektu rozporządzenia. Klasyfikacja ta będzie stanowiła podstawę do przyporządkowania wydatków strukturalnych poniesionych przez jednostki sektora finansów publicznych do poszczególnych obszarów i kategorii. Będzie ona obowiązywać wszystkie jednostki sektora finansów publicznych, także te, które nie realizują działań współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu UE. Stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 26 stycznia 2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie *sprawozdawczości budżetowej* (Dz. U. Nr 14, poz. 88) – z uwzględnieniem tej klasyfikacji ww. jednostki mają obowiązek sporządzania rocznych sprawozdań o wydatkach strukturalnych (Rb-WS).

Na podstawie ww. sprawozdań, w nowym okresie programowania – analogicznie jak dotychczas – będą obliczane corocznie zbiorcze kwoty wydatków strukturalnych w skali kraju, określające krajowy poziom tych wydatków. Dane te zostaną wykorzystane do prowadzenia porównań z wydatkami poniesionymi w poprzednim okresie programowania, dla udowodnienia Komisji Europejskiej przestrzegania przez Polskę *zasady dodatkowości*, która stanowi, iż wkłady funduszy strukturalnych nie zastępują publicznych lub równoważnych wydatków strukturalnych, ponoszonych przez państwo członkowskie. Zobowiązanie krajów członkowskich do przekazywania Komisji informacji umożliwiających przeprowadzenie weryfikacji *zasady dodatkowości* zostało określone w art. 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.

4. Projekt rozporządzenia przewiduje wprowadzenie przepisów w zakresie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych od dnia 1 stycznia 2007 r.

Stosownie do planowanych zmian w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej zakłada się, że jednostki sektora finansów publicznych po raz pierwszy zastosują nową szczegółową klasyfikację wydatków strukturalnych przy opracowywaniu sprawozdań za rok 2008.

W odniesieniu do wydatków realizowanych w ramach programów i projektów Narodowego Planu Rozwoju, o którym mowa w art. 8 ust.1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju, do końca 2008 roku stosowana będzie w dalszym ciągu klasyfikacja wydatków strukturalnych określona w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2006 r. w *sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych* (Dz. U. Nr 123, poz. 856). Podstawę do tego stanowi przepis art. 20 ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 249, poz.1832).

W załączniku do projektu rozporządzenia zdefiniowano pojęcia zastosowane w szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych.

Tematyka projektu rozporządzenia pozostaje w zgodzie z uregulowaniami zawartymi w prawie wspólnotowym. Projekt rozporządzenia nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji.

II. Ocena skutków regulacji projektu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych, ponoszonych przez jednostki sektora finansów publicznych.

1. Podmioty objęte regulacją.

Projekt rozporządzenia odnosi się do następujących jednostek sektora finansów publicznych:

- jednostek samorządu terytorialnego,
- dysponentów środków budżetu państwa wszystkich stopni,
- dysponentów państwowych funduszy celowych posiadających osobowość prawną,
- państwowych szkół wyższych,
- jednostek badawczo-rozwojowych,
- Polskiej Akademii Nauk i tworzonych przez nią jednostek organizacyjnych,
- państwowych lub samorządowych osób prawnych, utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, banków i spółek prawa handlowego.

2. Zakres konsultacji.

Projekt rozporządzenia w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych był przedmiotem uzgodnień międzyresortowych oraz z Krajową Radą Izb Obrachunkowych. Obecnie został skierowany do konsultacji społecznych z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt rozporządzenia wraz z załącznikiem i uzasadnieniem został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje ujemnych skutków finansowych dla jednostek sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Regulacje zawarte w rozporządzeniu nie będą miały wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

Regulacje zawarte w rozporządzeniu nie będą miały wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Regulacje zawarte w rozporządzeniu nie będą miały wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

KLASYFIKACJA WYDATKÓW STRUKTURALNYCH

SŁOWNICZEK ZASTOSOWANYCH POJĘĆ

Dokumentacja związana z operacją	Dokumenty planistyczne wspierające przygotowanie i realizację operacji takie jak: projekt budowlany, studium wykonalności, dokumentacja techniczna, ekonomiczna, ocena oddziaływania na środowisko, analiza kosztów i korzyści, analizy ekonomiczne, kosztorysy, zaświadczenia, pozwolenia itp.
Operacja	Projekt lub grupa projektów, pozwalających na realizację celów określonych dla danej kategorii. W przypadku realizacji projektów współfinansowanych środkami UE - pojęciu „operacja” nadaje się definicję zgodną z art.2, pkt.3 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ¹⁾ .
Operacje mainstreaming	Projekty informacyjno-promocyjne (w tym: kampanie edukacyjne, prewencyjne, wzmacniania świadomości społecznej; wymiana doświadczeń, współpraca sieciowa) mające na celu upowszechnienie rozwiązań wygenerowanych w ramach najlepszych i innowacyjnych projektów.
Projekt pilotażowy	Projekt mający na celu rozpoznanie podstawowych barier wdrożeniowych oraz zebranie <i>know-how</i> niezbędnego do realizacji przyszłych projektów w tej samej lub pokrewnej dziedzinie.
Roboty	<ul style="list-style-type: none">- Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja, adaptacja, remont, odnawianie (w tym prace konserwatorskie i restauratorskie) lub konserwacja (w tym badania konserwatorskie i archeologiczne);- rozbiórka obiektów zdewastowanych, jeżeli ich odnowienie i dalsze użytkowanie nie jest możliwe;- rozbiórka lub przeniesienie wraz z infrastrukturą obiektów uniemożliwiających osiągnięcie celów operacji.

¹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

Trójkąt (biegun) innowacji

Sieć współpracy, w której głównymi podmiotami są:

- przedsiębiorstwa, w tym Małe i Średnie Przedsiębiorstwa (MŚP),
- placówki szkolnictwa pomaturalnego i wyższego,
- ośrodki badawcze i podmioty naukowo-technologiczne itp.,
- oraz władze regionalne - w określonych przypadkach.

Wyposażenie w środki, zasoby

Zakup i dostawa towarów, usług niezbędnych do pełnienia funkcji i prowadzenia działalności bezpośrednio związanych z operacją lub do osiągnięcia celów operacji.

Przykład

towary:

- sprzęt teleinformatyczny i multimedialny wraz z oprogramowaniem,
- maszyny, urządzenia, aparatura, inny sprzęt itp.,
- środki transportu,
- grunty, itp.

usługi:

- doradztwo (badania rynków, poszukiwanie rynków zbytu, ekspertyzy, studium wykonalności, *coaching*, kojarzenie partnerów, itp.),
- wartości niematerialne i prawne (prawa własności intelektualnej i przemysłowej takie jak: patenty, certyfikacja),
- szkolenia, seminaria, konferencje,
- administrowanie infrastrukturą (serwis, prowadzenie baz danych, itp.),
- opłaty za dostęp do sieci internetowej, itp.

Zagospodarowanie otoczenia przyległego

Racjonalne zagospodarowanie przestrzeni pozwalające na pełnienie funkcji i prowadzenie działalności bezpośrednio związanych z operacją lub z osiągnięciem celu operacji.

Przykład

roboty oraz dostawa towarów lub usług związanych z następującymi obiektami:

- place, tereny zielone, parki i inne miejsca wypoczynku i rekreacji,
- drogi ruchu pieszego, dojazdowe drogi ruchu kołowego, parkingi,
- oświetlenie zewnętrzne itp.

OBSZARY TEMATYCZNE

I. BADANIA I ROZWÓJ TECHNOLOGICZNY (B+RT), INNOWACJE I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

01. Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój działalności B+RT w ośrodkach badawczych obejmujące:

1. prace związane z identyfikacją kierunków badań naukowych i prac rozwojowych m.in. poprzez zastosowanie metody *foresight*,
2. prowadzenie projektów badawczych i aplikacyjnych.

02. Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności B+RT (w tym w ośrodkach dydaktycznych na poziomie wyższym) oraz wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

1. infrastrukturą naukowo-badawczą i dydaktyczną,
2. infrastrukturą techniczną,
3. infrastrukturą technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK).

03. Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MŚP, między MŚP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itd.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy w ramach „trójkąta innowacji” obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

1. tworzeniem i rozwojem powiązań kooperacyjnych (w tym przygotowanie, nawiązywanie i prowadzenie współpracy w ramach sieci przedsiębiorstw, wspólne projekty realizowane we współpracy przedsiębiorstw i instytucji prowadzących działalność B+RT oraz promujących transfer technologii do przedsiębiorstw, w szczególności MŚP),
2. nawiązywaniem współpracy, wymianą doświadczeń oraz tworzeniem zintegrowanych usług świadczonych przez różne typy instrumentów wspierania badań, innowacji i przedsiębiorczości (struktury wsparcia na rzecz inkubacji i rozwoju naukowo-technologicznego: inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe, oraz podmioty zarządzające instrumentami inżynierii finansowej, itp.),
3. przygotowaniem strategii rozwoju ośrodków badawczych ukierunkowanych na potrzeby przedsiębiorców w zakresie wysoko specjalistycznych usług B+RT,

4. zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych w przedsiębiorstwach.

04. Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wsparcie na rzecz B+RT w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP, oraz obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

1. badaniami stosowanymi i pracami rozwojowymi realizowanymi przez przedsiębiorstwa (oraz ich grupy, sieci współpracy itp.) oraz przez ośrodki badawcze na rzecz przedsiębiorstw,
2. badaniami stosowanymi i pracami rozwojowymi realizowanymi przez ośrodki badawcze na rzecz przedsiębiorstw.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

05. Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości oraz dostępu do usług związanych z zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

1. systemem współpracy sieciowej między instytucjami otoczenia biznesu (IOB),
2. usługami świadczonymi przez IOB (w tym ośrodki usług wspólnych oraz usługi z zakresu „obsługi inwestora”, internacjonalizacji przedsiębiorstw, itp.),
3. usługami świadczonymi przez podmioty zarządzające instrumentami inżynierii finansowej (w tym dokapitalizowanie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka: fundusze pożyczkowe, kredytowe, poręczeń kredytowych, gwarancyjne, kapitału zaangażowanego itp.).

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: mikro, małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

06. Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie, stosowanie i użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu szerokie wykorzystanie rozwiązań przyjaznych dla środowiska przez MŚP oraz przyczyniających się do zrównoważonego wykorzystania zasobów, obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

1. zastosowaniem nowych rozwiązań organizacyjnych i technologicznych w produkcji i świadczeniu usług prowadzących do zmniejszenia oddziaływania na środowisko oraz do poprawy produktywności i efektywności,
2. zastosowaniem efektywnych systemów zarządzania środowiskiem,
3. wdrożeniem technologii zapobiegania zanieczyszczeniom.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe i średnie (w tym grupy przedsiębiorstw).

07. Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój przedsiębiorstw bezpośrednio związanych z dziedziną badań i innowacji obejmujące wyposażenie w środki i zasoby niezbędne do:

1. inkubacji przedsiębiorstw innowacyjnych tworzonych przez przedsiębiorstwa, placówki szkolnictwa pomaturalnego i wyższego oraz ośrodki B+RT (w tym przekształcenia przedsiębiorstw w centra badawczo rozwojowe),
2. wdrożenia wyników prac B+RT (w tym opracowania wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych),
3. przeprowadzenia inwestycji o charakterze innowacyjnym (innowacyjne technologie lub innowacyjne produkty, współpraca z ośrodkami naukowo-badawczymi),
4. wyposażenie w kredyty technologiczne.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: mikro, małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

08. Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój przedsiębiorstw gdzie indziej nie wymienione.

09. Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP gdzie indziej nie wymienione i obejmujące:

1. upowszechnianie informacji nt. usług i korzyści oferowanych przez różne typy instrumentów wspierania badań, innowacji i przedsiębiorczości,
2. wsparcie przedsiębiorstw w pozyskiwaniu praw własności intelektualnej i przemysłowej (w tym patenty, certyfikacja, uzyskanie, utrzymanie i wykonanie praw).

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe i średnie (w tym grupy przedsiębiorstw).

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

II. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

10. Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej służącej prowadzeniu działalności o funkcjach społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i gospodarczych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu tworzenia szerokopasmowych i bezpiecznych sieci, współdziałających ze szkieletowymi sieciami regionalnymi lub krajowymi.

11. Technologie informacyjne i komunikacyjne - TIK (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu efektywne wykorzystanie TIK obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. dostępu, interoperacyjności systemów informatycznych (w tym wymiana danych pomiędzy dziedzinowymi e-platformami, rejestrami elektronicznymi i urzędami, centralne archiwum elektronicznego obiegu spraw i dokumentów w administracji publicznej itp.),
2. bezpieczeństwa, zapobiegania zagrożeniom systemów informatycznych (w tym wdrożenie rozwiązań z zakresu podpisu elektronicznego),
3. badań, innowacji w zakresie TIK,
4. treści cyfrowych udostępnianych on-line przez instytucje sektora publicznego.

12. Technologie informacyjne i komunikacyjne (sieci TEN-ICT)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu efektywne wykorzystanie TIK w ramach sieci TEN-ICT obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 11.

13. Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu do TIK poprzez rozwój e-usług i aplikacji dla obywateli obejmujące roboty i wyposażenie w środki i zasoby związane z: e-zdrowiem, e-administracją, e-edukacją, e-integracją itp.

14. Usługi i aplikacje dla MŚP (e-handel, e-kształcenie i e-szkolenie, tworzenie sieci itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu do TIK poprzez rozwój e-usług i aplikacji dla MŚP obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

1. e-handlem, e-kształceniem, e-szkoleniem itp.,
2. tworzeniem sieci powiązań MŚP z innymi branżami itp.
3. wspieraniem trójkątów (biegunów) innowacji.

15. Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich efektywne użytkowanie

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich efektywne wykorzystanie gdzie indziej nie wymienione.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

III. TRANSPORT

16. Kolej

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Polski w układzie UE, w tym poprawę jakości infrastruktury kolejowej (poza siecią TEN-T), obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

1. liniami kolejowymi,
2. pozostałą infrastrukturą kolejową.

17. Kolej (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Polski w układzie UE, w tym poprawę jakości infrastruktury kolejowej w ramach sieci TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 16.

18. Tabor kolejowy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości taboru w transporcie kolejowym poza sieciami TEN-T obejmujące roboty, wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. składów całopociągowych, wagonów pasażerskich (w tym dostosowanych do przewozów osób o ograniczonej mobilności), lokomotyw dla przewozów pasażerskich,
2. elektrycznych zespołów trakcyjnych.

19. Tabor kolejowy (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości taboru w transporcie kolejowym w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 18.

20. Autostrady i drogi ekspresowe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Polski w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach autostrad i dróg ekspresowych (poza siecią TEN-T), obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu autostrad i dróg ekspresowych,
2. płynności ruchu i przejezdności,
3. bezpieczeństwa.

21. Autostrady (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Polski w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach autostrad i dróg ekspresowych należących do sieci TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 20.

22. Drogi krajowe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Polski w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach sieci dróg krajowych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu dróg krajowych,
2. płynności ruchu i przejezdności,
3. bezpieczeństwa.

23. Drogi regionalne, lokalne

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Polski w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach sieci dróg regionalnych i lokalnych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu dróg regionalnych i lokalnych,
2. płynności ruchu i przejezdności,
3. bezpieczeństwa.

24. Ścieżki rowerowe

Wydatki związane z realizacją operacji obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu ścieżek rowerowych.

25. Transport miejski

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój transportu miejskiego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu transportu zbiorowego, w tym:

1. infrastruktury liniowej (w tym torowiska, trakcje, pasy dla autobusów itp.),
2. infrastruktury punktowej (w tym przystanki, centra przesiadkowe, terminale, systemy parkingowe typu *park and ride* itp.),
3. telematyki.

26. Transport multimodalny

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu stworzenie systemu przewozu ładunków i osób wykorzystującego więcej niż jedną gałąź transportu poza siecią TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. centrów logistycznych i terminali transportu kombinowanego na bazie infrastruktury kolejowej w portach morskich i śródlądowych,
2. zaplecza technicznego i infrastruktury wchodzących w skład kolejowych lub portowych terminali kontenerowych, centrów logistycznych w portach morskich i śródlądowych oraz na liniach kolejowych,
3. roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z systemami z zakresu telematyki (w tym systemów sygnalizacji akustycznej i akomodacyjnej, systemów dystrybucji i identyfikacji biletów, systemów nawigacji satelitarnej, systemów informacji dla podróżnych, systemów bezpieczeństwa itp.).

27. Transport multimodalny (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu stworzenie systemu przewozu ładunków i osób wykorzystującego więcej niż jedną gałąź transportu w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty i wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 26.

28. Inteligentne systemy transportu

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój inteligentnych systemów transportowych w transporcie drogowym, morskim, wodnym śródlądowym, miejskim, intermodalnym i logistyce obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. systemów zarządzania ruchem,
2. informacji i obsługi podróżnych,
3. poboru opłat,
4. zarządzania flotą pojazdów zarządzania kryzysowego w transporcie,
5. bezpieczeństwa ruchu,
6. logistyki,
7. gromadzenia i przetwarzania danych.

29. Porty lotnicze

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości usług portów i transportu lotniczego ukierunkowanych na:

1. zwiększenie przepustowości, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:
 - a) infrastruktury lotniskowej i lotniczych urządzeń naziemnych,
 - b) infrastruktury nawigacyjnej,
 - c) infrastruktury łączności oraz dozoru,
2. poprawę stanu bezpieczeństwa obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu systemów ochrony i kontroli bezpieczeństwa:
 - a) portów lotniczych (infrastruktury lotniskowej i lotniczych urządzeń naziemnych),
 - b) osób,
 - c) bagażu i ładunków,
 - d) poczty.

30. Porty

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości usług i stanu bezpieczeństwa portów obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury portowej i autostrad morskich, w tym:

1. nabrzeży, falochronów, wejść do portów, torów wodnych, basenów, kanałów, terminali portowych, dróg kołowych i linii kolejowych,
2. systemów łączności operacyjnej i śledzenia jednostek ratowniczych, systemy teleinformatyczne.

31. Śródlądowe drogi wodne (regionalne i lokalne)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę warunków i stanu bezpieczeństwa regionalnej i lokalnej żeglugi śródlądowej, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. zabudowy regulacyjnej, kanałów żeglugowych oraz przejść żeglownych,
2. oznakowania nawigacyjnego,
3. monitorowania ruchu statków,
4. infrastruktury portowej.

32. Śródlądowe drogi wodne (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę warunków żeglugi śródlądowej w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 31.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

IV. ENERGIA

33. Energia elektryczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności wytwórczych, przesyłowych i dystrybucyjnych oraz dywersyfikację źródeł energii elektrycznej poza sieciami TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. infrastruktury wytwarzania,
2. infrastruktury przesyłu,
3. infrastruktury dystrybucji.

34. Energia elektryczna (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności wytwórczych, przesyłowych i dystrybucyjnych oraz dywersyfikację źródeł energii elektrycznej w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 33.

35. Gaz ziemny

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych, dystrybucyjnych i magazynowych gazu ziemnego (w tym skroplonego - LNG i sprężonego - CNG) poza sieciami TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. infrastruktury przesyłu,
2. infrastruktury magazynowania i odbioru,
3. infrastruktury dystrybucji.

36. Gaz ziemny (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych, dystrybucyjnych i magazynowych gazu ziemnego w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i wymienione w kategorii 35.

37. Produkty ropopochodne

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych i magazynowych ropy naftowej i produktów ropopochodnych poza siecią TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. infrastruktury przesyłu,
2. infrastruktury przeładunku, magazynowania i odbioru.

38. Produkty ropopochodne (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych i magazynowych ropy naftowej i produktów ropopochodnych w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 37.

39. Energia odnawialna: wiatrowa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii wiatrowej obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń niezbędnych do:

1. wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej,
2. produkcji urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej.

40. Energia odnawialna: słoneczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii słonecznej obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

1. wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
2. produkcji urządzeń wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej.

41. Energia odnawialna: biomasa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii z biomasy obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

1. wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
2. produkcji i wytwarzania biokomponentów lub biopaliw,
3. produkcji urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej,
4. produkcji urządzeń do wytwarzania biokomponentów lub biopaliw.

42. Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermalna i pozostałe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii wodnej, geotermalnej i innych alternatywnych źródeł energii (np. gaz koksowniczy) gdzie indziej nie wymienionych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

1. wytwarzania, przyłączenia do sieci i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
2. produkcji urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej.

43. Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie efektywności wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i wykorzystania energii (ograniczenie strat energii oraz zanieczyszczenia środowiska naturalnego, zmniejszenie przerw w zasilaniu odbiorców, przyłączenie rozproszonych źródeł wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł nieodnawialnych) obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

1. wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
2. wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu,
3. termomodernizacji obiektów,
4. przekształcenia istniejących systemów ogrzewania obiektów (w szczególności ograniczenie „niskiej emisji”).

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

V. OCHRONA ŚRODOWISKA I ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM

44. Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój gospodarki odpadami (w tym komunalnymi i przemysłowymi) przyjaznej dla środowiska oraz dostosowanej do obowiązujących przepisów, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. systemów, infrastruktury i urządzeń służących składowaniu, unieszkodliwianiu, utylizacji i zagospodarowaniu, odzyskiwaniu (w tym recycling) oraz ewidencjonowaniu odpadów (w tym poużytkowych i niebezpiecznych) oraz osadów pościekowych, usuwanie odpadów z miejsc na ten cel nie przeznaczonych,
2. systemów, infrastruktury i urządzeń służących ograniczaniu ilości wytwarzanych odpadów, ograniczeniu zużycia zasobów naturalnych (w tym źródeł energii) i materiałów,
3. zmian technologii służących zmniejszeniu zapotrzebowania na energię, wodę oraz surowce naturalne, zastępowaniu surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów.

45. Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój racjonalnej gospodarki i zaopatrzenia w wodę pitną obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby

z zakresu: systemów, infrastruktury i urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody (w tym sieci wodociągowe, gromadzenie, przechowywanie i uzdatnianie wody, regulacja ciśnienia wody, pozyskiwanie wody, ochrona ujęć i źródeł wody itp.).

46. Oczyszczanie ścieków

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ograniczenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do wód i gleb obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. systemów, infrastruktury i urządzeń służących do oczyszczania, gromadzenia, przesyłania i odprowadzania ścieków komunalnych i przemysłowych (w tym oczyszczalnie i podczyszczalnie, systemy kanalizacji zbiorczych, kanalizacji deszczowych itp.),
2. technologii służących ograniczeniu ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami.

47. Jakość powietrza

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości powietrza obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do:

1. zmniejszania emisji zanieczyszczeń (w tym gazowych i pyłowych),
2. spełnienia standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji określonych w krajowych i wspólnotowych przepisach oraz w dokumentach referencyjnych Najlepszyc Dostępnych Technik (BAT).

48. Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu upowszechnienie stosowania zintegrowanych systemów zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do:
 - a) eliminacji i zapobiegania szkodliwych oddziaływań i uciążliwości dla środowiska,
 - b) optymalizacji wykorzystania zasobów (energia, woda, surowce),
 - c) eliminacji wytwarzania odpadów, ograniczania emisji zanieczyszczeń do środowiska (tzw. inwestycje „końca rury”),
 - d) spełnienia wymogów określonych w krajowych i wspólnotowych przepisach oraz w dokumentach referencyjnych Najlepszych Dostępnych Technik (BAT).
2. działań towarzyszących związanych z certyfikacją:
 - a) działań audytowych,
 - b) działań dostosowawczych,
 - c) działań związanych z eko-znakami i eko-etykietami.

49. Dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby w tym zakresie.

50. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów

Kategoria ta obejmuje obszary: przemysłowe, poprzemysłowe, powojkowe oraz grunty skażone.

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rewaloryzację i rekultywację ww. obszarów obejmujące roboty z zakresu:

1. likwidacji składowisk, wyrobisk i hałd górniczych,
2. usuwania zanieczyszczeń gruntowych,
3. uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, neutralizacji zanieczyszczonych wód, regulacji stosunków wodnych, zabezpieczenia głównych zbiorników wód podziemnych,
4. rekultywacji obszarów powojkowych (w tym rozminowanie).

51. Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój bioróżnorodności i ochrony przyrody obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych z zachowaniem zagrożonych wyginieciem gatunków oraz różnorodności genetycznej,
2. zahamowanie strat różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach jej organizacji,
3. wzbogacania składu gatunkowego drzewostanów (w tym eliminację monokultur),
4. odbudowy i przywracania drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji,
5. opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych,
6. zwiększania świadomości w zakresie potrzeby i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.

52. Promowanie czystego transportu miejskiego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie udziału ekologicznego transportu publicznego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby o wysokich normach ekologicznych z zakresu:

1. infrastruktury sieci transportu kołowego, szynowego i trolejbusowego oraz infrastruktury towarzyszącej,
2. systemów przystanków, stacji i węzłów przesiadkowych oraz towarzyszącej infrastruktury obsługi pasażerów,
3. taboru autobusowego, szynowego i trolejbusowego (w tym dostosowanego do przewozów osób o ograniczonej mobilności),

4. telematyki.

53. Zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych i technologicznych obejmujące:

1. opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi,
2. przedsięwzięcia na rzecz ratowania i ochrony brzegów (w tym zapobieganie zanikowi plaż i stabilizacja linii brzegowej, zabezpieczenie osuwisk itp.),
3. retencjonowanie wody i zapewnienie bezpiecznego przejścia wód powodziowych i lodów,
4. przeciwdziałanie poważnym awariom oraz poprawę stanu bezpieczeństwa technicznego istniejących urządzeń wodnych itp.

54. Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę środowiska i zapobieganie zagrożeniom gdzie indziej nie wymienione.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

VI. TURYSTYKA

55. Promowanie walorów przyrodniczych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu promowanie walorów przyrodniczych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z ochroną, rewaloryzacją, udostępnianiem obszarów chronionych (w tym parków narodowych, parków krajobrazowych, obszarów NATURA 2000).

56. Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę i waloryzację dziedzictwa przyrodniczego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury towarzyszącej turystyce kwalifikowanej.

57. Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój sektora usług turystycznych obejmujące:

1. roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury:
 - a) turystyki kwalifikowanej, agroturystyki, ekoturystyki, turystyki wypoczynkowo-uzdrowskiej, kulturowej, biznesowej,
 - b) zagospodarowanie obiektów turystycznych,
2. wyposażenie w środki i zasoby z zakresu usług:
 - a) jednolitych systemów rezerwacji i informacji turystycznej,
 - b) systemów identyfikacji wizualnej i promocji turystycznej.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

VII. KULTURA

58. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę i zachowanie dziedzictwa i dóbr kultury obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby ściśle związane z:

1. obiektami wpisanymi do rejestru zabytków i zespołami tych obiektów (w tym z prowadzeniem działalności kulturalnej),
2. zabytkami ruchomymi (w tym: z konserwacją i digitalizacją zbiorów, zabezpieczeniem przed nielegalnym wywozem, kradzieżą lub zniszczeniem itp.).

59. Rozwój infrastruktury kultury

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury kultury obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby ściśle związane z prowadzeniem działalności kulturalnej, w tym w zakresie:

1. instytucji kultury, ośrodków kultury itp.,
2. wirtualnych muzeów, galerii, fonotek, filmotek, cyfrowych bibliotek, czytelni itp.

60. Inne wsparcie dla poprawy usług w zakresie kultury

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój sektora usług w zakresie kultury obejmujące wyposażenie w środki i zasoby, w tym m.in.:

1. tworzenie kompleksowych systemów informacji w zakresie kultury,
2. przedsięwzięcia na rzecz promocji w zakresie kultury.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

VIII. REWITALIZACJA OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH

61. Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację zintegrowanych projektów z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich obejmujące roboty, wyposażenie w środki i zasoby oraz zagospodarowanie obiektów:

1. pełniących funkcje społeczne, kulturalne, turystyczne i agroturystyczne, edukacyjne, sportowe,
2. zabytkowych (w tym pomniki historii),
3. charakterystycznych dla tradycji budownictwa regionu.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

IX. ZWIĘKSZANIE ZDOLNOŚCI ADAPTACYJNYCH PRACOWNIKÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I PRZEDSIĘBIORCÓW

62. Rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach; szkolenia i usługi na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian; promowanie przedsiębiorczości i innowacji

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

1. rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach,
2. realizację szkoleń i usług na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian,
3. promowanie przedsiębiorczości i innowacji.

63. Opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy.

64. Rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw, rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia oraz zapotrzebowania na kwalifikacje i przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

1. rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw,
2. rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje oraz przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

X. POPRAWA DOSTĘPU DO ZATRUDNIENIA I JEGO TRWAŁOŚCI

65. Modernizacja i wzmacnianie instytucji rynku pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu modernizację i wzmacnianie instytucji rynku pracy.

66. Wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy.

67. Działania na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego.

68. Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej.

69. Działania na rzecz zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym, a zwłaszcza większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie:

1. zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy,
2. lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym,
3. większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi.

70. Działania na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienia ich integracji społecznej

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienia ich integracji społecznej.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XI. POPRAWA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ OSÓB W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI

71. Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

1. tworzenie ścieżek integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu,
2. zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej,
3. promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XII. POPRAWA JAKOŚCI KAPITAŁU LUDZKIEGO

72. Opracowywanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia w celu zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenia stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, oraz systematycznego podnoszenia kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy

Wydatki związane z realizacją działań mających na celu opracowywanie, inicjowanie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia w perspektywie:

1. zwiększenia zdolności do zatrudnienia,
2. zwiększenia stopnia dostosowania systemu kształcenia i szkolenia (w tym zawodowego) do potrzeb rynku pracy,
3. systematycznego podnoszenia i aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty (w tym systemów szkolenia) w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy.

73. Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji, minimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie podstawowym, zawodowym i wyższym

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez:

1. przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji,
2. minimalizowanie dyskryminacji ze względu na płeć,
3. poprawę jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie podstawowym, zawodowym i wyższym.

74. Rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez:

1. doskonalenie kompetencji pracowników (w tym naukowo-badawczych), a zwłaszcza szkolenia, studia podyplomowe, międzynarodowe i krajowe studia doktoranckie, w szczególności na kierunkach nauk ścisłych i technicznych,
2. współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XIII. INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ

75. Infrastruktura edukacji

Wydatki związane z realizacją działań mających na celu rozwój infrastruktury edukacyjnej i oświaty obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z działaniami dydaktycznymi, wychowawczymi i kulturalnymi prowadzonymi na wszystkich poziomach i profilach kształcenia.

76. Infrastruktura ochrony zdrowia

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, a zwłaszcza poprawę jakości wykonywanych usług medycznych, zwiększenie dostępności do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, obniżenie poziomu śmiertelności i skutków powikłań powstających w wyniku wypadków i innych stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. infrastruktury ochrony zdrowia oraz ratownictwa medycznego,
2. sprzętu medycznego,
3. środków transportu sanitarnego,
4. systemów powiadamiania ratunkowego.

77. Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę stanu infrastruktury i jakości usług oraz zwiększenie dostępności ośrodków opiekuńczo-wychowawczych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w niezbędne środki i zasoby.

78. Infrastruktura mieszkalnictwa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury mieszkalnictwa zakresie renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. renowacji głównych elementów konstrukcji oraz instalacji technicznych budynku,
2. efektywności energetycznej budynku,
3. przygotowania do użytkowania socjalnych budynków mieszkalnych (w tym renowację i adaptację budynków istniejących).

79. Pozostała infrastruktura społeczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury społecznej gdzie indziej nie wymienione.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XIV. STYMULOWANIE REFORM W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA ORAZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

80. Promowanie partnerstw, porozumień i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu promowanie partnerstw, porozumień i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy zainteresowanych podmiotów.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XV. WZMACNIANIE ZDOLNOŚCI INSTYTUCJONALNYCH NA POZIOMIE KRAJOWYM, REGIONALNYM I LOKALNYM

81. Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wdrożenie rozwiązań (mechanizmów) na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XVI. REKOMPENSATA ZA PODNIESIONE KOSZTY ROZWOJU REGIONÓW PERYFERYJNYCH

82. Rekompensata podniesionych kosztów związanych z utrudnionym dostępem oraz rozproszeniem terytorialnym

83. Szczególne działania na rzecz zrekompensowania podniesionych kosztów wynikających z wielkości rynku

84. Szczególne działania na rzecz zrekompensowania podniesionych kosztów związanych z warunkami klimatycznymi i ukształtowaniem terenu

XVII. POMOC TECHNICZNA

85. Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapewnienie sprawnego przebiegu i ciągłości procesów związanych z programowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, zamknięciem pomocy, audytem, kontrolą i oceną w odniesieniu do Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO), Podstaw Wsparcia Wspólnoty (PWW) oraz programów operacyjnych (PO) krajowych i regionalnych obejmujące m.in.:

1. zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, stałe podnoszenie ich jakości oraz budowanie zdolności administracyjnej jednostek uczestniczących w zarządzaniu i wdrażaniu NSRO, PWW i PO,
2. zapewnienie środków i narzędzi dla sprawnego procesu zarządzania i wdrażania NSRO, PWW i PO,
3. zapewnienie pomieszczeń służących podmiotom zaangażowanym w zarządzanie i wdrażanie NSRO, PWW i PO ,
4. wyposażenie biurowe, komputerowe, informatyczne, telekomunikacyjne i audiowizualne,
5. wsparcie w zakresie budowy, rozwoju i utrzymania systemów informatycznych,
6. prowadzenie badań, opracowywanie ekspertyz, analiz i studiów,
7. wsparcie dla procesu zamknięcia pomocy wdrażanej w ramach PWW,
8. projekty związane z zapewnieniem ciągłości programowania.

86. Ocena, badania, ekspertyzy, informacja i komunikacja

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapewnienie sprawnych systemów oceny (ewaluacji), informacji i komunikacji w związku z realizacją NSRO, PWW i PO oraz z zapewnieniem ciągłości programowania, obejmujące wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

1. badań, ekspertyz, analiz, studiów, ocen,

2. działań informacyjno-promocyjnych.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.